

hvor byen nu ligger. Hvad man opførte om dagen rev trolde ned om natten. Så kom en ravn fra skoven og sagde: I skal bygge i Ravndal, så lykkes det for jer! – derfor kom byen til at hedde Ravnholt (4). Dengang Ravnkær kirke i Angel skulle bygges, var man meget uenige om stedet; dertil kom, at hvad man gravede om dagen var jævnet om morgenen. Da begyndte et par ravne at holde til i træer et andet sted på egnen; dette tog man som et varsel, og kirken kunne uden forstyrrelser opføres dér. De to ravne faldt ned og blev til de sten, der ligger ved den vestlige indgang, der går gennem kirkegårdsdiget (5). Da Horne kirke var under opførelse rev trolde om natten ned, hvad man byggede om dagen, indtil man en morgen fandt to strå, som ravne havde lagt over kors, og dér kom kirken til at ligge (6).

Eventyr: en karl fodrer en sulten ravn, og den hjælper ham med at løse en opgave; en trold siger ved hjemkomsten, at han lugter kristenblod, en prinsesse siger, at en ravn tabte et menneskeben ned gennem skorstenen (Kær h.; 7).

Ravnen, »satans apostel«, slås med en bisværme, en karl skiller dem ad, og fuglen hjælper ham med at hente tre rygende brande indenfor helvedets port (Sjælland;8). En brudgom med en falsk brudmøder en skrigende ravn (9). Tre ravne, som var mennesker der var blevet hængt, mødes hver midsommernat ved galgen for at udveksle nyheder; en blind skrædder hører her, hvordan han kan helbrede sig selv og en syg gårdmandspige, som bliver hans kone (10). Tolv brødre forvandles til ravne, men bliver atter til mennesker, da søsteren finder dem hos en heks og en trold (11). Helten advares mod at være gæst dér, hvor ræven sidder over ravnen (12), sml. s. 266. En trold skaber en dreng om til en ravn (13).

Eventyret »Mons Tro«: en hest siger, at helten skal kvæle en ravneunge i reden og dér lægge en flaske med påskriften »vand til liv«. Ravnen flyver bort med flasken, vender lidt efter tilbage og stænker noget af flasken på ungen, som bliver levende; helten skal nu binde en hugorm over reden og i denne lægge flasken »vand til død«; ravnen stænker ormen dermed, og den dør (14).
Ravnens Nyheder (15); Salby-ravnen (16).

En ræv lå som død for at lokke ravnen til sig og æde den, men fuglen sagde: »Hej, Mikkell, du skulle ikke snakke med læberne før du har mig!« Ræven: »Sådan går det de fromme, jeg lå kun og læste min bordbøn« (17).

Fr. Schaldemose, Ravnen og ådslet; Ravnen og ræven; Ræven uden hale (18).

Grønland: Ravnen, som tog en vildgås til kone; Ravnen og ømmerten (19).

Børneremse: ravnen sad på Rumlenport og gjord' så mangan sorten lort, kællingen ud af vinduet så, seksten streger skal der stå (20), sml. krage s. 277.

»Lave en ravn«: en karl stiller sig med spredte ben, står op på tærerne og går stift frem med helt strakte ben, hopper dernæst nogle gange og udstøder en lyd som ravnens, idet han samtidig fører hagen frem, maven og enden tilbage som når fuglen vil gylpe (21).

Gåde: hvad er sortere end en ravn? (dens fjer) (22).

Ravnens svingfjer blev brugt til at skrive og tegne med (»ridsefjer«).

LITTERATUR: (1) 534c 78; (2) 713 364; (3) 534c 89; (4) 160 1906/46: 1172; (5) 581 113; 837 19,1937-38,128; 160 1906/23:3317; (6) 534c 81; (7) 131 81f, 130f; (8) 283b 20-23; 283e 3,154-51; (9) 464b 242; (10) 464 5,366-72 sml. 261f; 794 9,127-30 sml. 464b 270, 464 7,261 og 283e 1,172: de sidder på kirkegården; (11) 534c 84; (12) 436 278; (13) 464 7,19f; (14) 283f 15-17; (15) 794 8,20-27; (16) 283f 166-70; (17) 534c 82; (18) 772c 1,93; 772 179f,185f; (19) 713 132f, 146f; (20) 464i 107; (21) 464i 399 (Ryslinge); (22) 794 2,111.

ORDSPROG, MUNDHELD, TALEMÅDER

Ravnen tørster efter indvolde, et grumt menneske efter strømmende penge; en hvid ravneflokk er en fremmed ting for mig, eller: det er som at se hvide ravne = sjældent, umuligt (Peder Laale).

Ravnen bader sig ej hvid og horen ren; duen må bøde og ravnen stjæle frit = man hænger de små og lader de store gå; så higer rig efter gods som ravn efter ådsel; ravnemad [kadavere] eller tyve drukner ikke = de ender i galgen og ædes af ravne; kunne ravnen tie ved sin brad [føde], da havde den mindre had og mere mad (1) sml. nedenfor (Ranch); når ræven roser ravnen mister denne sin ost (sigter til fabeln om ræven, der bad ravnen synge så den tabte osten); natten er ingens ven, men ravnen flyver om natten; den ene ravn hugger ikke øjet ud på den anden = ligesindede skader ikke hinanden (alle Peder Syv 1682, 1688); det sidstnævnte ordsprog blev meget brugt af mistænksomme bønder, som tabte en sag mod herskabet (1a).

Hvad der kommer med ravneklør går med ørnevinger 1764ff = uretfærdigt erhvervet gods er der

ingen lykke ved (2). Vorherre sørger lige så vel for ravneunger som for krageunger (Odsherred; 3). Ravn er fager når [den grimmere] råge ikke er hos den o. 1700 (4). Ravn og krage kan ikke mæge (Reerslev; 5); hvad kan der komme andet end ravneunge ud af et ravnæg? (Vendsyssel; 6). Ravnen bliver ikke hvidere fordi den tør [vasker] sig = ens brøde bliver ikke mindre på grund af tomme udflugter 1776ff (7). Ravnen er tiggerens broder (8). Det betyder intet godt, når ræven bygger over ravnen = om mand med rødt hår og sort skæg (9), sml. s. 265; ser du ræven bygge over ravnen, så tag dig i agt (10).

Sjældent kommer dueunger af ravnæg; det er ikke let at fange gamle ravne; manden er nærmere til det gode end ravnene (Færøerne; 11).

Fire ravne gør en djævel – ordsprog med tilføjelsen: det er ikke sandt, for ravne er Guds gode kreaturer [skabninger] som andre fugle (o. 1550; 12). Der er kun to ravne i hvert sogn = præsten og degnen (13).

Lige så gerne må ravne have det som krager = »hip som hap« (Peder Syv 1688); ravnen kan lige så vel tage det som krager, de er begge Vorherres fugle (14). Han er lige så forhadet som en ravn blandt krager; være som en ravn blandt krager (15). Han er bud/han går ærinder som Noas ravn = kommer aldrig igen; være senere end Noas ravn (1682, 1829; 16), det er som at sende en Noa-ravnur (Færøerne; 17); han er i slægt med ravnen, kommer han ikke i dag så kommer han i morgen (18).

Der er lige så mange gode stedmødre som hvide ravne (19); når ravnen bliver hvid = det sker aldrig (18).

Blive til føde for ravnene = om ubegravede lig (1764; 18); om den meget magre: der er ikke ravns føde på ham; der er ikke ravnspæk på ham (20).

Det kan blive så varmt, at ravnen gaber (o. 1700ff; 21). Springe vildt og uregerligt som ravnen på en sten (Færøerne; 22).

Stjæle som en ravn; sort, gerrig, hæs, tørstig, sulten som en ravn (23); en forsulten ravn (24); han stjæler som en ravn, thi ravnen slæber hen i skjul hvad smukt den ser (Peder Syv 1688); der er nogen, som stjæler, sagde manden, han stjal som en ravn (19).

Ironisk: så hvid, tro, from som en ravn, from som en hvid ravn (Peder Syv).

Han kan tie som en ravn (o. 1700ff; 25), ravnen er tværtimod støjende; råbe det ud som en ravn = ikke holde noget skjult (18).

Ravnen synes, at hendes unger er de hvideste (26); de er mine, alle de kønne, sagde ravnen om sine unger (27). Jeg vil dog se, om den kan blive 200 år

gammel, sagde kællingen og købte en ravn (28).

Eder: gå ravne og krager i vold! (o. 1700; 29); ravnen tro det; jeg ravn tror det; ravn om jeg gør det; det er, ravnen ta' mig, sandt; fy for en ravn! (Sønderjylland; 30).

Få en ravn = lide et stort tab (Sønderjylland; 31); ravneføde = gammel udslidt hest; ravnfolk = tyvepak (1829; 18); ravnemarked = galgested (32); ravnecrog = lille afsides, småborgerlig, sladderagtig by eller egn (fra tysk krähwinkel 'kragekrog'), heraf ravnecrogagtig, ravnecrogmentalitet; ravnere = afsides, elendig lokalitet, især om tilholdssted for tyve; ravn = lavsindet, upålidelig, snagende, begærlig, tyvagtig, fortrukken person (33), slagsbroder, stakkel, vagabond (Sønderjylland; 31), øgenavn til tyv og mand med sort hår (34); den grådige er en slugeravn (1689; 35); ravneunge = grådigt, vanartet, snavset barn (o. 1700ff; 36); ravneas, -røv = alm. skældsord i Vjyland (37), ravnamede = bornholmsk skældsord (38); ravnemoder 1700ff = kvinde, der behandler sine børn hensynsløst, brutalt (39); man siger, at har et menneske rørt æggene i reden forlades den af de gamle fugle, derfor skældsordet ravnemoder om kvinde, der ikke drager omsorg for sine børn (1809; 40), sml. s. 259.

Ravnøjne = sorte, spillende øjne; ravnemørke = bælgmørkt; ravn sort = kulsort, især om hårvækst; ravnud (fra tysk) = meget tæt vævet og stærkt lærred (33).

LITTERATUR: (1) 550 457, 518; (1a) 561 2, 153; (2) 903 5.2, 1829, 46; 659 17, 483; (3) 160 1904/27:335; (4) 561 2, 154; (5) 160 1902/27: 283 (1892); (6) 212c 3, 24; (7) 659 17, 479ff; 387 189; (8) 782c 41; (9) 561 2, 154; (10) 464c 252; (11) 500 250; 25 1849-51, 280, 294; (12) 664 144 jf. 225; (13) 281b 42; 248b 1, 84; (14) 794 6, 1887, 159; (15) 459b 60 (Sundeved); (16) 831 1682; 903 5.2, 45; (17) 393 298; (18) 903 5.2, 1829, 44f; (19) 534c 92f; (20) 423; 534c 91; (21) 579 R19; 423 (Hellum); 233 1941, 36; (22) 522 60 (Svabo 1781); (23) 659 17, 479ff; 464c 87, 367; (24) 281d (1886); (25) 579 B19; 659 17, 479; (26) 572 nr. 2798; (27) 283c 208; (28) 534c 73; (29) 579 R17; (30) 283b 138 (Sønderj.); 837 30, 53; 423 (Ballum); 212c 3, 21; (31) 423 (Ballum); (32) 434 3, 558; (33) 659 17, 479ff; (34) 794 5, 1886, 106; (35) 434 5, 952; (36) 579 R18; 903 5.2, 1829, 45; 160 1904/30:833 (1884); (37) 170 1905, 19; (38) 794 5, 1886, 47; 203 268; (39) 659 17, 483; (40) 439d 2, 149.

PROSA OG POESI

[Ravnen i parringsdragt] Skovens første vårglans, det friske skær som gnistrer fra dens allerførste

sarte grønne, danner undertonen i deres ham. Ovenpå har naturen malet alle solspektrets stærke farver; det blå og indigoblå, det højroede og violette blandet sammen med et dyndglinsende sort. Det er som al tusmørkets mystiske solfaldsglans gemmer sig i deres fjer *Svend Fleuron* (1).

Gammeldanske dyrerim o. 1460 (2):

Følg ikke aldeles efter min natur,
 så bliver du uden kvide;
 døde kroppe, urene og sure
 der monne jeg efter bide;
 at gøre ilde, så vil og du,
 du siger: jeg kan ej lade [være]
 at danse og rutte og kvæde i kro
 at øve dig i onde måde;
 imedens min unge han er hvid,
 da er min sorg des mindre,
 hos ham at være er ej min id
 til jeg ham sort kan finde ...

Ravnen er en tyran og tyv, · berøver så mangt et kvæg dets liv, · når det er hjælpeløst. · Kunne ravnen tie over sin mad · beholdt [den] vel ene sit fad og brad [steg], · den har så åben en mund *H. Justesen Ranch* (1630; 3).

Jysk skæmtevisе »Fuglegildet«: Først blev ravnen buden, han skulle være præst, · hans sorte kjole viste, at han var kaldet næst, · han var en højlærd mand, klog uden forstand, · en sådan prædikanter ej findes i et land (4). Folkevisen »Verner Ravn« (5).

Den ligner en kulsort fane, · der vifter bort i den dunkle skov *Olaf Gynt* (6). Flyv rolig frem, du fredløse ravn, i din sorte, fattige kofte! · Jægeren jager dig bort fra skov, bonden driver dig fra tofte *Niels Møller* (7).

En ravn skriger hæst med sit brede næb · og flækker ad vejløse baner *Tom Kristensen* (8); ude i skoven ler ravnen · så skogrende spotsk af sind *Viggo Stuckenberg* (9); tungt ravnen hæver på fjeld og fjord · sin dybe, varslende stemme *P. A. Holm* (10).

Palle Fønss, Strandhugst (11); H. V. Kaalund, Ravnen (12); Niels Møller, Ravnen (7); Valdemar Rørdam, Ravnen (13); William Thalbitzer, Ravnen (14); Christian Winther, Ravnens kvide (15).

LITTERATUR: (1) 222æ 24; (2) 104 20f; (3) 702 349; (4) 144 151 jf. 277; (5) 491 66-68; (6) 288 54; (7) 593 28f; (8) 469 103; (9) 825d upag.; (10) 353 3; (11) 259 88-90; (12) 493d 107-09; (13) 753o 82f; (14) 844 81; (15) 906d 33-38.

„Ravnekrog“ er betegnelsen for en afsides, sladderagtig flække eller egn. Parti af det gamle Randers i Nordiske Billeder, V, 1872.

